ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ № 352

м. Київ “ 13 ” 06 2024 р.

Про внесення змін до Положення про використання об’єктів права інтелектуальної власності в НАН України щодо застосування ліцензій відкритого доступу

З метою реалізації Положення про журнал відкритого доступу Національної академії наук України, затвердженого постановою Президії НАН України від 20.03.2024 № 127, а також застосування у діяльності наукових періодичних видань НАН України та наукових установ НАН України ліцензій відкритого доступу:

1. Внести до Положення про використання об’єктів права інтелектуальної власності в НАН України, затвердженого розпорядженням Президії НАН України від 16.01.2008 № 15 (зі змінами, внесеними розпорядженнями НАН України від 30.10.2008 № 622; від 01.03.2013 № 142, від 15.06.2015 № 430, від 17.05.2016 № 293, від 30.01.2020 № 69, від 05.07.2023 № 343) зміни, що додаються.

2. Керівникам наукових установ НАН України, що є видавцями наукових періодичних видань, заснованих НАН України та/або науковими установами НАН України, взяти до уваги, що з авторами наукових публікацій необхідно укладати:

— ліцензійний договір на використання твору, примірна форма якого затверджена постановою Президії НАН України від 23.06.2021 № 227, якщо у періодичних наукових виданнях не застосовуються ліцензії відкритого доступу;

— електронний ліцензійний договір приєднання на використання твору або ліцензійний договір на використання твору на умовах відкритого доступу, примірна форма яких наведена в додатках до цього розпорядження, якщо у періодичних наукових виданнях застосовують ліцензії відкритого доступу.

4. Контроль за виконанням цього розпорядження покласти на Науково-організаційний відділ Президії НАН України і Науково-видавничу раду НАН України.

Президент
Національної академії наук України
академік НАН України **Анатолій ЗАГОРОДНІЙ**

В.о.головного вченого секретаря
Національної академії наук України
академік НАН України **Вячеслав БОГДАНОВ**

Затверджено
розпорядженням Президії НАН України
від 13.06.2024 № 352

Зміни,

що вносяться до Положення про використання об’єктів
права інтелектуальної власності в НАН України

1. Пункт 1 доповнити такими визначеннями:

Вебресурс видання — ідентифікована у мережі Інтернет сукупність інтегрованих засобів технічного і програмно-апаратного характеру, а також інформації, призначеної для мережевого оприлюднення і закріплених за одним доменом; може містити інформацію в текстовій, графічній і мультимедійній формі та має унікальну електронну адресу.

Відкритий доступ — надання онлайнового доступу до наукових публікацій, препринтів, дослідницьких даних користувачам із можливістю їх використання згідно з умовами ліцензій відкритого доступу.

Договір приєднання — договір, умови якого встановлені однією зі сторін у формулярах або інших стандартних формах, який може бути укладений лише шляхом приєднання другої сторони до запропонованого договору в цілому. Друга сторона не може запропонувати свої умови договору (ст. 634 ЦК України).

Дослідницькі дані — в цілях цього Положення — інформація на матеріальних носіях або в електронному вигляді (текстові записи, таблиці, графіки тощо), необхідна для підтвердження висновків і результатів досліджень у наукових публікаціях.

Інформація з обмеженим доступом — конфіденційна інформація, таємна та службова інформація (ст. 21 Закону України «Про інформацію», ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації»), що включає державну таємницю, комерційну таємницю, ноу-хау тощо.

Інтерактивне надання доступу — поширення твору, дослідницьких даних у мережі Інтернет або інших інтерактивних мережах таким чином, щоб користувачі мали змогу отримати доступ до зазначених об’єктів з місця та у час, обрані ними індивідуально (з урахуванням ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» та ст. 8 Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право).

Ліцензія — в значенні цього Положення — односторонній правочин — дозвіл на використання певного об’єкта цивільних прав (інформація, твір тощо).

Ліцензія на використання об’єкта права інтелектуальної власності — вид правочину щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності — дозвіл на використання об’єкта права інтелектуальної власності (зокрема, наукової публікації), що надається іншій особі (ліцензіату) в певній обмеженій сфері.

Публічна ліцензія на використання твору — ліцензія на використання твору, що надається суб’єктом авторського права на визначених ним умовах. Особа, яка використовує твір на основі публічної ліцензії, зобов’язана дотримуватись визначених суб’єктом авторського права умов, на яких її було видано (ст. 444 ЦК України, ст. 51 Закону України «Про авторське право і суміжні права»). У цілях цього Положення така ліцензія може мати також назву Ліцензія відкритого доступу на використання твору.

Ліцензія відкритого доступу на використання дослідницьких даних — односторонній правочин — дозвіл на використання дослідницьких даних. Односторонній

правочин може створювати обов'язки для особи, яка його вчинила, та для інших осіб у випадках, встановлених законом, або за домовленістю з цими особами (ст. 202 ЦК України).

Ліцензії Creative Commons — ліцензії відкритого доступу, розроблені міжнародною некомерційною організацією Creative Commons, що застосовуються у міжнародній практиці для надання доступу до наукових публікацій, препринтів, дослідницьких даних, метаданих. [1]

Наукова публікація — в цілях цього Положення — твір (стаття, тези, доповіді, матеріали наукових заходів) наукового характеру, затверджений до друку вченою (науковою, науково-технічною, технічною) радою наукової установи або закладу вищої освіти, що пройшов процедуру наукового рецензування та редакційно-видавничого опрацювання, містить результати наукової, науково-технічної діяльності.

Похідний твір — результат творчої переробки іншого твору без завдання шкоди його охороні чи його творчий переклад на іншу мову (ст. 17 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

Рукопис твору — в цілях цього Положення — рукопис наукового характеру у письмовій, електронній (цифровій) формі, який у вигляді наукової публікації передбачено подати для оприлюднення у науковому виданні, інформаційному ресурсі відкритого доступу, що не пройшов процедури наукового рецензування та редакційно-видавничого опрацювання і не оприлюднений.

2. Пункт 6 доповнити підпунктом 6.5 такого змісту:

«**6.5. Відкритий доступ до наукових публікацій та охорона прав інтелектуальної власності**

6.5.1. Загальні положення

6.5.1.1. Особливості відкритого доступу до наукових публікацій та дослідницьких даних, метаданих в наукових установах НАН України, використання на умовах відкритого доступу об'єктів права інтелектуальної власності та інформації з обмеженим доступом, визначення видів ліцензій відкритого доступу, що застосовуються на умовах відкритого доступу до наукових публікацій, дослідницьких даних, метаданих, здійснюється відповідно до законодавства, Положення про відкриту науку в НАН України, затвердженого розпорядженням Президії НАН України від 12.06.2024 №350, (далі – Положення про ВН) та інших актів НАН України.

6.5.1.2. У додатках до цього Положення наведено:

— Примірна форма ліцензійного договору на використання твору на умовах відкритого доступу (додаток 1);

— Примірна форма електронного ліцензійного договору приєднання на використання твору на умовах відкритого доступу (додаток 2);

— Правила щодо зазначення ліцензій Creative Commons та знака авторського права (додаток 3);

— Рекомендації з зазначення ліцензій Creative Commons у ліцензійному договорі на використання твору на умовах відкритого доступу та електронному ліцензійному договорі приєднання на використання твору на умовах відкритого доступу (додаток 4);

— Рекомендації з використання користувачами копій наукових публікацій, які опубліковано або до яких забезпечено інтерактивне надання доступу на умовах ліцензій Creative Commons (додаток 5);

— Рекомендації щодо порядку укладання електронного ліцензійного договору приєднання на використання твору на умовах відкритого доступу (додаток 6).

[1] About CC Licenses. Creative Commons. URL: https://creativecommons.org/about/cclicenses/

6.5.1.3. Електронний ліцензійний договір приєднання на використання твору на умовах відкритого доступу укладається з урахуванням положень глави 75 ЦК України, ст. 205, 207, 634, 639, 641, 642 ЦК України, ст. 48 Закону України «Про авторське право і суміжні права» та інших законодавчих актів.

6.5.2. Особливості застосування ліцензій відкритого доступу

6.5.2.1. Надання відкритого доступу до наукових публікацій здійснюється за ліцензіями Creative Commons (далі CC), вид і порядок використання яких визначено Положенням про ВН та цим Положенням.

6.5.2.2. Тексти ліцензій CC українською та англійською мовами розміщено на сайті Creative Commons: https://creativecommons.org/about/cclicenses/

6.5.2.3. Відповідно до ст.ст. 1107, 1108 ЦК України щодо ліцензій на використання об'єктів права інтелектуальної власності та ст. 444 ЦК України щодо публічної ліцензії на використання твору особа, яка використовує твір на основі ліцензії, зобов'язана дотримуватись визначених суб'єктом авторського права умов, на яких її було видано.

Згідно з наведеним вище положенням законодавства особи, які використовують наукові публікації (оприлюднені у періодичних наукових виданнях НАН України та установ НАН України), відносно яких забезпечено інтерактивне надання доступу на умовах ліцензій Creative Commons (далі — користувачі), зобов'язані здійснювати використання зазначених об'єктів відповідно до вимог відповідних ліцензій Creative Commons.

6.5.2.4. У науковій публікації вказується вид ліцензії відкритого доступу відповідно до Правил щодо зазначення ліцензій CC та знака авторського права для наукових публікацій згідно з Додатком 3 до цього Положення.»

3. Пункт 6 доповнити підпунктом 6.6 такого змісту:

«6.6. Застосування знака авторського права

6.6.1. Відповідно до ст. 9 Закону України «Про авторське право і суміжні права» (далі — Закон) для виникнення і здійснення авторського права не вимагається реєстрація авторського права чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей. Суб'єкт авторського права для повідомлення про свої майнові права може використовувати знак охорони авторського права, що складається з латинської літери "C", обведеної колом — ©, поряд з яким зазначаються ім'я (найменування) суб'єкта майнових прав на твір, рік першого опублікування твору.

Знак авторського права не повідомляє про немайнові права автора твору. Відповідно до ст. 15 Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів, ст. 9 Закону за відсутності доказів іншого, автором твору вважається фізична особа, ім'я якої як автора зазначено у оригіналі або копії твору (презумпція авторства).

6.6.2. Застосування знака авторського права для службової наукової монографії

Згідно зі ст. 14 Закону, майнові права на службовий твір переходять до роботодавця з моменту створення службового твору у повному складі, якщо інше не передбачено цим Законом, трудовим договором (контрактом) або іншим договором щодо майнових прав на службовий твір, укладеним між працівником (автором) і роботодавцем.

У службовій науковій монографії після знака авторського права треба зазначити назву наукової установи НАН України — роботодавця. Якщо авторами наукової монографії є також особи, які працюють в інших організаціях та з якими установою НАН України не було укладено трудового договору, рекомендовано укладати з вказаними особами ліцензійний

договір на використання твору у монографії, де також зазначати, що після знака авторського права у монографії вказується установа НАН України.

6.6.3. Застосування знака авторського права для статей у наукових періодичних виданнях НАН України та установ НАН України

Авторами статей у наукових періодичних виданнях НАН України та наукових установ НАН України можуть бути особи, які працюють в різних організаціях, рукопис статті яких є службовим твором з належністю майнових прав на твір їх роботодавцю. Також статтю може бути створено за власною ініціативою автора з набуттям майнових прав інтелектуальної власності на статтю автором.

Відповідно до примірного ліцензійного договору на використання твору або примірного електронного ліцензійного договору приєднання на використання твору на умовах відкритого доступу, затвердженого Президією НАН України, автор надає дозвіл на виготовлення та опублікування примірника твору та зазначає, що ним не надано та не буде надано дозвіл на виготовлення та опублікування примірника Твору іншому видавцю; іншим особам не передані майнові права на Твір та не надано іншим особам ліцензії на використання Твору. Таким чином, автор надає установі НАН України — видавцю виключну ліцензію на виготовлення та опублікування твору.

Договорами визначено, які відомості треба вказати після знака авторського права у опублікованій статті.

З урахуванням викладеного рекомендується в опублікованому творі після знака авторського права зазначити установу НАН України як видавця твору.

6.6.4. Застосування знака авторського права стосовно періодичного видання як складеного твору

Відповідно до ст. 18 Закону України «Про авторське право і суміжні права», упорядник енциклопедій, енциклопедичних словників, періодичних та інших збірників, газет, журналів, інших періодичних видань як складених творів належать майнові права на використання таких видань у цілому. Упорядник має право за будь-якого використання таких видань зазначати в них своє ім’я (найменування) або вимагати такого зазначення. Упорядник є автором складеного твору.

У випадку, коли упорядник працює за трудовим договором в установі НАН України і здійснення діяльності з упорядкування складених творів є його функціональним обов’язком, складений твір є службовим твором та згідно зі ст. 14 Закону майнові права на службовий твір переходять до роботодавця з моменту створення службового твору у повному складі.

З урахуванням наведеного рекомендується у складеному творі після знака авторського права зазначити назву наукової установи НАН України — роботодавця.